

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รัชศาสตร์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๑/๒๕๕๖

วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๖

เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ กรณีพระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

สรุปข้อเท็จจริง

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ผู้ร้องอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ ยื่นหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ พร ๒๒/๑๐๐๕ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ส่งเรื่องพร้อมความเห็นขอให้ศาล รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีนางผณิตรา ภัคเกษม และคณะ ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าพระราช บัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยมีความ เป็นมาดังนี้

นางผณิตรา ภัคเกษม และคณะ เห็นว่า พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ที่บัญญัติให้ “หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี” เป็นการเลือกปฏิบัติไม่เป็นธรรมต่อสตรี เนื่องจาก เป็นบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิของหญิงให้เท่าเทียมกับชาย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ผู้ร้อง ได้พิจารณาและเห็นว่าพระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ที่บัญญัติให้ “หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี” เป็นบทบัญญัติที่บังคับให้หญิงที่มีสามีที่ได้จดทะเบียนสมรสตาม กฎหมาย ต้องเปลี่ยนชื่อสกุลของหญิงนั้นมาเป็นชื่อสกุลของชายที่สมรส เป็นการบัญญัติบังคับเฉพาะ หญิงที่มีสามีเท่านั้น ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคทางกฎหมายระหว่างชายและหญิง ทำให้หญิงไม่ได้ รับสิทธิเท่าเทียมกับชาย เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่าง ในเรื่องเพศ และสถานะของบุคคล เพราะบังคับแต่เพศหญิงที่มีสามี ทำให้สิทธิและเสรีภาพในการใช้ ชื่อสกุลของหญิงที่มีสามีต้องถูกจำกัด โดยให้ใช้เฉพาะชื่อสกุลของสามีเท่านั้น

ผู้ร้องจึงเห็นว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นมายังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานต่อไป

ประเด็นที่ศาลต้องพิจารณา

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ดังนั้นศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องพิจารณาทั้งในวงกว้างและมาตรา ๓๐ โดยเฉพาะ

บทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ก. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๔

ข. พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒

ค. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๑

ข้อพิจารณา

๑. การบังคับให้หญิงต้องใช้นามสกุลของสามี เป็นการเลือกปฏิบัติโดยชอบธรรมหรือไม่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสามนั้น เห็นว่า การใช้ชื่อสกุลเป็นสิทธิทางการเมืองและสังคม ที่ควรจะให้บุคคลทั้งเพศชายหรือหญิงสามารถใช้สิทธินี้ได้เท่าเทียมกัน เพราะไม่ขัดกับธรรมชาติของเพศทั้งสองทั้งโดยประเพณีสังคมต่าง ๆ ก็ให้ความสำคัญแก่สายบิดามารดาต่างกัน (ดูข้อต่อไป) การบังคับให้ใช้นามสกุลของสามีจึงเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่ชอบธรรม

๒. ความสำคัญของการมีชื่อและนามสกุล ในสมัยโบราณพลเมืองของแต่ละประเทศอาจมีไม่มากนัก (นอกจากจีน และอินเดีย) และมักใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนเล็กใกล้ชิดกัน จึงไม่จำเป็นต้องมีทั้งชื่อและนามสกุล กล่าวคือ อาจเรียกตามลักษณะร่างกาย เช่น อ้วน ผอม ขาว ดำ ถ้ามีคนที่คล้ายกันหลายคนก็อาจเพิ่มไปว่าเป็นบุตรใคร ซึ่งจะต่างกันตามประเพณีที่ยึดถือกัน เช่น จะถือสายพ่อ หรือสายแม่เป็นใหญ่ครั้งชุมชนใหญ่โตขึ้นประเทศมีพลเมืองมากขึ้น จึงเกิดความจำเป็นต้องมีนามสกุลมาเสริมชื่อให้ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะบุคคลมีความสัมพันธ์ส่วนตัว และนิติสัมพันธ์กันมากขึ้น แต่ละประเทศหรือสังคมจึงมีประเพณีการเรียกชื่อสกุล และวิธีเรียงชื่อต่างกันยกตัวอย่าง เช่น

๑) จีน ใช้ชื่อแซ่เป็นชื่อแรก และชื่อตามลำดับชั้นบรรพบุรุษ (ปกติมีราว ๒๐ ชั้น เมื่อใช้หมดแล้วก็หมุนกลับมาเริ่มใหม่) และชื่อตัว เช่น หลิม ยิว อมร ส่วนบุตรสาวไม่จำเป็นต้องบอกชื่อแซ่ เพราะต่อไปจะแต่งงานไปใช้แซ่ของสามี

๒) ฝรั่งเศสยุโรปและอเมริกา ส่วนมากใช้ ๓ ชื่อ คือ (๑) ชื่อตัว (มักตั้งตามชื่อนักบุญ) (๒) ชื่อสกุลเดิม (ของบิดา) โดยถือว่าเป็นชื่อก่อนแต่งงาน (Maiden Name) หรือชื่อกกลาง (Middle name) ซึ่งนิยมใช้เป็นตัวย่อ (Middle Initial) และ (๓) ชื่อสกุลของสามี เช่น (นาง) อิลารี ร็อดแฮม คลินตัน แต่ตามธรรมเนียมฝรั่งผู้ไม่ใกล้ชิดจะเรียกชื่อสกุลบิดา หรือสามีเป็นหลัก เช่น ก่อนแต่งงานเรียกว่า นางสาวร็อดแฮม หลังแต่งงานเรียกว่านางคลินตัน

๓) ฝรั่งเศสสเปน และอาณานิคมใช้ ๓ ชื่อ คือ ชื่อตัว สกุลบิดา สกุลมารดา เช่น (นาย) ฮวน คาร์ลอส เฟอโร ส่วนหญิงแต่งงานแล้วจะใช้ชื่อตัว สกุลบิดา และสกุลสามี เช่น (นาง) กลอเรีย มากาปากาล อโรโย

๔) ชาวฝรั่งเศส และเยอรมัน นิยมใช้ชื่อตัวและต้นกำเนิด (ถิ่นกำเนิด เชื้อสาย อาชีพ ของตระกูล) ซึ่งฝรั่งเศสใช้ว่า de la ส่วนเยอรมันใช้ Von เช่น Guy de la Chevalerie

๕) ฝรั่งเศสรัสเซีย ใช้ ๓ ชื่อ คือ ชื่อตัว บุตรของใคร (ชื่อตัวของบิดาสนธิกับคำว่า อีวิช) และนามสกุล เช่น นิกิต้า เซอร์โกเยวิช ครุสชอฟ

๖) ชาวมุสลิม โดยทั่วไปใช้ ๓ คำ คือ ชื่อต้น คำว่าบุตร (bin) หรือสถานที่ต้นตระกูล (el) และชื่อบิดา/ชื่อสถานที่ เช่น นายโอซามา บิน ลาเดิน คาริม เอล เคดาห์ ถ้าเป็นผู้หญิง ไม่ว่าจะโสดหรือมีสามีแล้วจะบอกว่าเป็นลูกสาว (binte) ของนายอะไร เช่น ซาลีอะ บินเต คาริม โดยไม่แสดงว่าเป็นโสดหรือมีสามี ในอินโดนีเซีย ซึ่งมีวัฒนธรรมพุทธปนอยู่กับอิสลามก็ใช้ผสมกัน เช่น นางเมกะวตี ซูการ์โนบุตรี

ชาวมุสลิมจึงไม่มีนามสกุล เพราะถือว่าทุกคนเป็นพี่น้องกันเป็นบุตรของพระเจ้า แต่ถ้าเป็นเชื้อสายพระโสมห์หมัดจะมีคำนำหน้าชื่อว่า ไชเอด (Syed) ถ้าเป็นผู้มียศก็จะระบุยศสืบสกุลของตนเอง และของบิดาด้วย เช่น Skeik, Wan, Tuanku, Unku, Sultan

๗) ชาวอินเดีย แต่เดิมใช้ชื่อตัว และบอกว่าเป็นบุตรของนาย หรือนางใด ปัจจุบันใช้ชื่อตัวและชื่อสกุลซึ่งมักบ่งบอกรวรรณะ หรืออาชีพ เช่น อชิต ศักดิ์เสนา แต่ในการเรียกขานทั่วไปจะไม่นิยมเรียกชื่อตัว แต่จะเรียกว่าเป็นลูกใคร เช่น พระอรหันต์สารีบุตร ไม่เรียกชื่อตัว แต่เรียกว่าเป็นบุตรของนางสารี หรือลักษณะอื่น เช่น พระมหากัสสะปะกับพระกุมารกัสสะปะ หรือบอกว่าเป็นพี่น้องใคร

ส่วนประเพณีไทยมักเรียกว่าเป็นบุตรใคร เป็นเจ้านายวังไหน หรือเป็นข้าราชการ ตำแหน่งอะไร หรือเป็นญาติใคร เช่น ลูกทิดอ่ำ เสด็จในกรม ฯ ท่านที่วังใหญ่ ผู้กอง ผู้พัน ผู้การ

ผู้ว่าราชการฯ คือไม่นิยมเรียกชื่อตัวและชื่อสกุลกันมาจนทุกวันนี้ กล่าวกันว่า ส่วนหนึ่งเพื่อแสดงความยกย่องไม่ควรแตะต้องตัวบุคคล แต่ส่วนหนึ่ง เพราะระบบราชการไทย ต้องการให้บุคคลอยู่ในกรอบของระบบศักดินา โดยระบุชั้นยศ ราชทินนาม ศักดินา และตำแหน่ง เช่น ขุนอภิรักษ์จันทรศักดินา ๕๐๐ ไร่ กรมการเมืองสวรรคโลกนอกทำเนียบเป็นการแยกตัวจากวงศ์ตระกูลและฐานอำนาจเมื่อเลื่อนตำแหน่งก็เลื่อนยศ และเปลี่ยนชื่อไปทั้งหมด เพราะไม่ต้องการยกย่องเชิดชูบุคคลเป็นการเฉพาะตัว เพราะอาจจะเป็นอันตรายต่อสถาบันชั้นสูง

ครั้นบ้านเมืองมีผู้คนมากขึ้นมีความสัมพันธ์กันมากขึ้นก็มีความจำเป็นต้องมีการบ่งชี้ตัวบุคคลว่าคนนั้นๆ คือ ใคร ที่ชัดเจนเป็นทางราชการ จึงมีพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ให้ตั้งชื่อและนามสกุล นอกจากนั้นยังกำหนดให้มีคำนำหน้าว่าเป็นเด็กชาย เด็กหญิง นาย นางสาว นาง พร้อมกันนั้นยังยอมรับการใช้ชื่อตำแหน่งหรือยศมาใช้นำหน้าชื่อด้วย โดยในชั้นแรกถือว่าหญิงมีสามีมีสิทธิ (ใช้ก็ได้ไม่ใช้ก็ได้) ใช้นามสกุลของสามี แต่ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้แก้ไขให้หญิงมีสามีมีหน้าที่ต้องใช้นามสกุลตามสามี

แต่เมื่อโลกได้วิวัฒนาการเรื่องสิทธิและเสรีภาพ และความเสมอภาค ประกอบกับในปัจจุบัน หญิงมีการศึกษา มีอาชีพ และความอิสระสูงเท่าเทียมผู้ชาย จึงเกิดความจำเป็นและค่านิยมหรือต้องการแสดงเอกลักษณ์ ด้วยการไม่ต้องการใช้ชื่อสกุลของสามี (อย่างเดียว) โดยเหตุต่างๆ เช่น

- ๑) ฝ่ายหญิงมีนามสกุลที่มีชื่อเสียงกว่า หรือไพเราะกว่า
- ๒) ฝ่ายหญิงมีชื่อเสียง เกียรติคุณ มีการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่มานานจนเป็นที่รู้จักกันทั่วไป เมื่อแต่งงานแล้วหากใช้นามสกุลตามสามีคนทั่วไปก็จะไม่รู้จัก เช่น นักวิชาการ ผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง

๓) สามี-ภรรยาอาจมีความจำเป็นทางการชำระภาษี (ซึ่งชำระรวมกันจะเสียสูงกว่าชำระแยกกัน)

๔) สามี-ภรรยามีปัญหาเรื่องมรดก หรือความไม่ยอมรับของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

๕) ฝ่ายหญิงขาดผู้สืบสกุล

๖) หญิงไปแต่งงานกับชาวต่างด้าว หรือสามีใช้แซ่ (ทำให้หญิงคิดว่าตนเป็นคนไทยแท้ ทำไม่จะต้องใช้แซ่ตามสามี)

๓. ความสำคัญของความผูกพันภายในครอบครัวกับเรื่องของสิทธิและเสรีภาพ

เป็นที่ทราบกันดีว่า การที่สามีภรรยาใช้นามสกุลร่วมกันจะเกิดผลดีแก่สามีภรณานั้น เพราะมีปัจจัยร่วมกันเพิ่มขึ้น และข้อสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรธิดาที่เกิดมา ถ้าใช้นามสกุลร่วมกันทั้งหมดครอบครัวก็มีเอกภาพ แต่ถ้าสามีภรรยาแยกนามสกุลกันใช้นามสกุลก็อาจจะต้องแยกไปด้วย นอกจากนั้น จะเกิดความรู้สึกไม่ดีระหว่างญาติพี่น้องของตระกูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การที่บุคคลที่เป็นสามีภรณานามสกุลกันแต่แยกกันใช้นามสกุลจะเกิดปัญหาต่างๆ ในทางกฎหมายได้บ้าง เช่น การจดทะเบียนต่างๆ การเปิดบัญชีธนาคาร การซื้อขายทรัพย์สินที่ต้องจดทะเบียน การขอหนังสือเดินทาง การเข้าทำงาน การเข้าโรงเรียน การไปพักตามโรงแรมต่างๆ ซึ่งต้องลงทะเบียน โดยเฉพาะบางประเทศบางสังคมจะเข้มงวดมาก หากหญิงชายใช้นามสกุลต่างกันจะไปอยู่ร่วมห้องกันไม่ได้ โดยเกือบทุกกรณีข้างต้นจะต้องตอบคำถาม หรือแสดงหลักฐานมากขึ้น

อย่างไรก็ดี แม้จะมีปัญหาความขัดข้องทางสังคมระเบียบประเพณีและกฎหมาย ก็จะต้องคำนึงถึงรัฐธรรมนูญ และหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันเป็นกระแสหลักของโลก และหลายประเทศก็ประสบปัญหานี้มาก่อนก็ต้องปรับตัวเช่นกัน

ณ ที่นี้ ขอสรุปประเด็นสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายต่างๆ

๑) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ คู่คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล

๒) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ คู่คุ้มครองประชาชนชาวไทยทุกเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนา โดยเสมอภาคกัน

๓) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ รับรองว่า บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมเพราะเหตุต่างๆ รวมทั้ง เพศ และสถานะของบุคคล จะกระทำมิได้

๔) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ คู่คุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว

๕) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ มาตรา ๑๕๖๑ ว่า “บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา” (คือ บุตรย่อมใช้นามสกุลของบิดาได้แม้จะแต่งงานแล้ว พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ไม่อยู่เหนือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

พระราชบัญญัติชื่อสกุล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ซึ่งกำหนดให้ “หญิงมีสามีให้ใช้ชื่อสกุลของสามี” จึงมีลักษณะบังคับให้ต้องใช้ และกลไกของรัฐบาลในปัจจุบันก็ได้วางไว้เพื่อปฏิบัติตามมาตรานี้ ดังนั้น จึงขัดกับสิทธิที่กฎหมายแพ่งรับรองมาก่อนตั้งแต่เกิด และยังขัดกับรัฐธรรมนูญอีกหลายมาตราดังกล่าวข้างต้น

เมื่อคำนึงถึงหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญแล้ว จึงเห็นได้ว่า บทกฎหมายและระเบียบประเพณีใด ๆ ก็ไม่สามารถขัดกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ ตรีบาใดที่ยังใช้บังคับอยู่

๔. ความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับปัญหาอื่น ๆ

การใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามีได้เป็นปัญหาโดยเอกเทศ เพราะจะต้องไปผูกพันกับเรื่องอื่นที่รัฐสภาควรพิจารณาแก้ไขเสียในคราวเดียวกัน เช่น

๑) ชื่อสกุลของบุตรธิดา แต่ละคนจะให้ใครกำหนดให้ใช้ก่อน และบุตรธิดาจะมีสิทธิเลือกชื่อสกุลของตนเองได้เมื่อใด

๒) การกำหนดให้หญิงต้องเปลี่ยนนามสกุลไปใช้ของสามีฝ่ายเดียว ย่อมไม่เป็นการเสมอภาค แต่ถ้าจะบังคับให้สามีไปใช้นามสกุลของภรรยาฝ่ายเดียวก็ไม่เสมอภาคอีกเช่นกัน ดังนั้นจะต้องอนุญาตให้คู่สมรสต่างมีสิทธิเลือกใช้ชื่อสกุลของฝ่ายหนึ่ง (ตามธรรมเนียมญี่ปุ่น) หรือใช้นามสกุลใหม่ต่อท้ายนามสกุลเดิม เช่น นางโสกา ชูพิกุลชัย ชาติมันน์ ซึ่งอาจจะถือเป็นสกุลควบ หรือถือสกุลเดิมเป็นชื่อกลาง สกุลใหม่เป็นชื่อสกุลอย่างเป็นทางการ หรือขอจดทะเบียนตั้งสกุลใหม่ก็ได้

๓) เมื่อมีการณีตามข้อ ๒ จะต้องมีกลไกของรัฐรองรับว่าสิทธิที่จะเลือกใช้นี้จะต้องดำเนินการขอใช้เมื่อใด จะมีผลเมื่อใด จะเปลี่ยนแปลงในภายหลังได้อีกหรือไม่

๔) คำนำหน้านามจะต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างไร จึงจะรู้ว่าชายหญิงผู้ใดเป็นโสด หรือแต่งงานแล้ว หรือกำลังแต่งงานอยู่ หรือหม้ายจากการหย่า และหม้ายจากการที่คู่สมรสตาย

๕) คำนำหน้านาม การระบุเพศ และการใช้ชื่อและสกุลของผู้เป็นกระเทย และผู้แปลงเพศ (ทั้ง ๒ แบบ คือ ชายแปลงเป็นหญิง และหญิงแปลงเป็นชาย) จะกำหนดอย่างไร

๖) เรื่องแซ่ ควรจะหาทางแก้ไข เพราะทำให้เกิดความแตกแยกในหมู่พลเมืองไทย และบางครั้งทำให้เกิดผลเสียทางจิตวิทยา

เมื่อพิจารณาปัญหาทั้งโดยตรงและโดยอ้อมแล้ว รัฐสภาน่าจะตรากฎหมายใหม่ที่ควรบัญญัติว่า “ชายหญิงเมื่อจดทะเบียนสมรส มีสิทธิเลือกใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือใช้ชื่อสกุลเดิมควบสกุลใหม่ หรือใช้ชื่อสกุลเดิมเป็นชื่อกลาง หรือจะตั้งชื่อสกุลขึ้นใหม่ก็ได้ การเลือกใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใด

ฝ่ายหนึ่ง หรือใช้ชื่อสกุลควบ หรือใช้ชื่อกกลาง เมื่อแจ้งให้นายทะเบียนทราบและระบุไว้ในใบสำคัญ การจดทะเบียนสมรสแล้วมีผลใช้บังคับได้ แต่กรณีขอตั้งชื่อสกุลใหม่ให้มีผลเมื่อได้รับอนุญาตตาม กฎหมายแล้ว”

“บุตรและธิดาของกลุ่มสมรสให้บิดาและมารดาเป็นผู้กำหนดและจดทะเบียนไว้จนกว่าบุตรและ ธิดาจะมีอายุบรรลุนิติภาวะ จึงมีสิทธิที่จะเลือกใช้ชื่อสกุลของบิดา หรือมารดา หรือใช้ชื่อสกุลควบ หรือ ขอตั้งชื่อสกุลใหม่โดยจะมีผลเมื่อได้แจ้งนายทะเบียนท้องถิ่นแล้ว”

อย่างไรก็ดี หากมีการอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลเดิม หรือชื่อสกุลเดิมควบชื่อสกุลใหม่ หรือใช้ ชื่อสกุลเดิมเป็นชื่อกกลาง ก็จะต้องอธิบายให้ผู้เกี่ยวข้องรู้ข้อดีข้อเสียและปัญหาต่างๆ ให้ทราบเสียก่อน จะตัดสินใจใช้ชื่อสกุลได้อย่างไรเป็นทางราชการ

คำวินิจฉัย

เมื่อได้พิจารณาในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคแก่ประชาชนและความสงบสุข แห่งราชอาณาจักร และรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายแล้ว เห็นว่า มาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ไม่ขัดด้วยรัฐธรรมนูญเพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๔ จึงใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ